

En Manel creu que el primer Turell a Santa Eulàlia fou el besavi.

No recorda el nom. Vingué per mosso de la Rectoria, la seva missió era conrear les terres del Rector. Fins fa pocs anys el camp del camí de la font, ara en part plaça, i l'hort on hi juguen els infants, llavors ben regat amb l'aigua del safareig, una riquesa que ara no es comprèn.

Altres missions tindria lligades a parròquia i església, oblidades, però una queda i ben clara, i dóna idea de la data de vinguda. Acompanyar el Rector a Granollers a agafar el tren, o ón fos, amb la mula, i retorn llavors a cavall. I anar a recollir-lo, l'anada a cavall, al revés. El tren seria a Granollers a mitjans del segle.

Pares i avis li contaven records, a la vora del foc. Li deien que ací a Santa Eulàlia s'hi feien reunions per tractar afers i coses del poble, al Casalot del Rieral, com si fós un Ajuntament, temps passats. Que s'hi feien votacions, i que es votava, i això té interès, amb faves, faves blanques i faves negres. Vella democràcia, dos camins a escollir. No sap més detalls. El Casalot, encara el recordem, runes de tàpia que hi eren fa uns quaranta anys. Fou enderrocat i l'emplaçament va esfumant-se. Eren altres temps; avui difícilment s'hauria tret.

La infantesa, coses de l'església. Parla de la Creu d'or, com tants me n'han parlat. Jo crec que aquesta era la segona. Fou pagada per Can Granada, Can Falgar i Can Torras. Quan moria algú d'aquestes tres cases la Creu acompanyava l'enterrament, i era lluny i a peu. El Manel era escolà. La Creu pesava molt.

Els Turells tenien fama d'alts i valents.

També parla de la guerra... i en reviu uns fets que us els tinc de contar.

Eren els dies de la revolta i, sense saber-ho, es començava una guerra llarga amb tota la seva tragèdia. Es treien els objectes sagrats de l'Església. En sortien imatges, vestimentes, mobles... Amagar-ho... prop...? Hi havia molta por, no hi havia temps... ràpid, no vinguessin els de fóra... on?... sota el que fos, palla, boll, fems... (no s'havien inventat encara els plàstics, faltaven 25 anys)... Ja podeu imaginar-vos com acabarien moltes coses. Una casa, els Turell, tenien l'armòni, crec el que encara hi ha actualment... en un racó del quarto gran de dalt, empolsinat i mig amagat. Són els darrers dies de la guerra, el Líster volta per aquí. Recordeu que hi hagué una contraofensiva per aquesta zona i aquests pobles canviaren de mans... Ell i tropa s'hi allotgen. Can Turell, és la casa que tenen el telèfon... soldats van per dalt, al quarto gran, i un soldat el trobaria... Sap tocar i toca... el «Pange Lingua»... el Líster i els de la casa ho oïen... suposo que no coneixeria la música...

Per arribar aquí, tanta sang? Què pensaria aquell soldat, que de temps es tutejava amb la vida i la mort? Perquè tanta dissort, tant roig i tant blau, per acabar per on deuria haver començat? Sense pensar-ho, el soldat trobava el difícil equilibri: la convivència, un apartament d'aquest masoquisme de bons i dolents que fou causa i que potser ens plau massa entretenir. Tenia experiència per voler-ho i valor per expressar-ho. Cercava una pau, pau que polítiques demogrògiques i oportunistes no ens havien ensenyat tot al llarg de segles i que ara desitgem i confiem trobar.

Tot perquè un soldat dels uns, tocava una música dels altres.